

Bruk av sommerblomster i anlegg

Av Anne Elverum, informasjonskonsulent, Opplysningskontoret for blomster og planter

Årets sommerblomstsesong er på hell, og det er tid for å planlegge neste års beplantning.

Bruk erfaringer fra årets sesong

Det er mye å lære fra egne anlegg:

- hvordan har årets beplantning fungert
- ble fargekomposisjonen riktig
- var plantetettheten riktig
- har det vært spesielle klimatiske forhold som har påvirket resultatet

Det er lett å glemme fra det ene året til det andre, og der er derfor lurt å skrive ned erfaringer og gjerne legge ved bilder.

Aggressiv bladskimmel i lisespringfrø

I planleggingen er det en art man må vurdere bruken av, og det er lisespringfrø, populært kalt Flittig Lise (*Impatiens walleriana*). *Impatiens walleriana* brukes i store mengder i kommunale og private anlegg, og på sensommeren erfarte man store problemer med denne kulturen med kraftige angrep av en bladfallsopp. Forskerne ved Bioforsk Plantehele antar at det dreier seg om soppen *Plasmopara obdusens*, en sopp som har forårsaket aggressive angrep på *Impatiens* i mange andre land siden 2004. Soppen angriper bare planter i springfrøselekta.

Det er en mulighet for at soppsporene vil overvintre i jorden. Foreløpig fraråder ikke forskerne å bruke *Impatiens walleriana*, men vekstskifte og bruk av "blandingsbed" for å gjøre anlegget mindre sårbart er tiltak som bør vurderes.

Forskerne ved Bioforsk Plantehele vil i en utgave av *park & anlegg* høsten 2008 gå nærmere inn på det en så langt vet om soppen og årets angrep.

Valg av arter

Valg av arter i anlegg kan ikke være et tilfeldig valg. Det er mange hensyn som bør vurderes og veies opp mot hverandre.

Plantefaglige hensyn må selvfølgelig veie tyngst. Hvordan er jordforholdene, er det mye sol/skygge, er bedet tørkeutsatt osv. Valg av arter må tilpasses disse forholdene.

I tillegg er det viktig å se på kombinasjon av arter; næringskrevende arter i kombinasjon med arter som helst ikke skal ha for mye næring. For eksempel gir mye næring betydelig bladvekst og lite synlige blomster på blomkarse.

Det er spennende å planlegge blomsterbed, og man vil gjerne vise at man kan lage flotte bed med mange nye arter. En god regel er å ikke bruke for mye nytt i samme bed eller samme år. Det kan lønne seg å prøve ut noen få nye arter evt. i begrenset areal for å høste erfaringer. Disse erfaringene kan man ta med seg til senere års planlegging.

Fargevalg og komposisjon

Fargevalg og komposisjon er spennende arbeid, og det er mange hensyn å ta.

Omgivelsene kan påvirke art og fargevalg. Er det sterke farger på bygg i umiddelbar nærhet eller dominerer grå betong. Et langt bed langs en betongvegg kan med fordel ha kraftige og høye solitærplanter som kontrast til øvrige arter. Det tåles også kraftigere og gildere farger i slike omgivelser.

Skal anlegget betraktes på nært eller langt hold? Opplevelshastighet påvirker hva man oppfatter av beplantning. Farge og form trer tydeligere fram når man går enn når man kjører. Mørke farger som skal ses på avstand kan bli nesten helt sorte/mørke. Bruk av for eksempel mørk burgunder og mørk blå kan gi "sorte hull" dersom bedet betraktes på lang avstand, mens fargene kommer til sin rett dersom du står rett ved siden av beplantningen.

Ved blandingsbed i art og farge er det lurt å la en del av fargeskalaen dominere. Brukes ton i ton med en kontrastfarge, bør kontrastfargen ikke få for stor plass. Det skal være godt å se på fargekomposisjonen i bedet, og dersom fargene på fargeskalaen konkurrerer med hverandre er det ikke like godt å se på. Et alternativ er å blande komposisjonen å la en blomsterbukett fra blomsterenga.

Foto: Anne Elverum og Hege Abrahamsen

Et ensfarget bed kan være en monokultur eller en blanding av arter, men i samme farge. Forskjellig fargesang på bladverk og blomst kan gjøre et slikt bed spennende.

Logoer eller skrift med planter stiller store krav til valg av arter, og ikke minst til skjøtselen. God avstand mellom fargene må til, og avstanden må opprettholdes gjennom sesongen. Bruk av skyffel og beskjeringsaks kreves for et godt resultat.

Økonomien i prosjektet

Økonomien i prosjektet kan påvirkes av plantevalget. Domineres bedet av arter som krever hyppig knipping av avblomstrete blomsterstander vil arbeidskostnadene øke. Det samme gjelder vanningsbehov. Særlig der det er tørkeutsatt er det viktig å velge planter som er tørketålende.

Arbeidskostnader kontra plantekostnader må vurderes i forhold til plantetetthet. Et bed med økt plantetetthet vil raskere dekke for ugrasvekst og være mindre arbeidskrevende.

Erfaringer fra egne og andres anlegg

Ta bilder fra egne anlegg og skriv ned erfaringer.

Ut på tur! Besøk andre anlegg og ta bilder. Det er både lærerikt og inspirerende å se hva som gjøres andre plasser, og husk; - det er billigere å lære av andres feil enn sine egne.